

Minerva udskrev i 1972 en konkurrence for plakater imod EF, som Bent Ekestad vandt. Danmark, marionetdukken, er bogstaveligt talt bundet på hænder og fødder af dukkeføreren, hvis hænder på elegant vis former E og F. Dansk Plakatmuseum, Den Gamle By. Foto: Thomas Kaare Lindblad.

Næste side: De konservative havde flere plakater på gaden op til folkeafstemningen i 1972. Her viser ti små mænd de europæiske nationaliteter med forskellige sprog og beklædning, men mest af alt ligner de hinanden. Dansk Plakatmuseum, Den Gamle By. Foto: Thomas Kaare Lindblad.

Danmark i EF og EU – plakater i 50 år

Line Fogh Sørensen

I 2022 er det 50 år siden, at et flertal af danskerne den 2. oktober stemte ja til medlemskab af Det Europæiske Fællesskab (EF). Det markerede Dansk Plakatmuseum i Den Gamle By med særudstillingen "Danmark i Europa. EF- og EU-plakater i 50 år", der fra den 12. februar og året ud inviterede gæsterne indenfor til en visuel gennemgang af danskernes forhold til det, der i dag hedder Den Europæiske Union (EU). Udstillingens aktualitet blev yderligere forstærket af den danske folkeafstemning om forsvarsforbeholdet i juni. Et flertal stemte for at afskaffe det. Museumsinspektør Line Fogh Sørensen giver baggrunden for udstillingen.

Dansk Plakatmuseum havde udvalgt 139 plakater fra samlingen til udstillingen. Plakaterne var ikke blot fra afstemningen i 1972, idet der også var eksempler på de mange plakater, der blev lavet i forbindelse med senere afstemninger om EU-forbehold og tiltrædelse af traktater. Andre plakater belyste EU-samarbejdet, og udstillingen inddrog også mange fantasifulde plakater, som Folkebevægelsen mod EU i årenes løb har lavet. Plakaterne gav tilsammen et bredt indblik i det europæiske samarbejdes historiske udvikling.

Det europæiske samarbejde blev etableret efter Anden Verdenskrig. Samarbejde og samhandel skulle nu styrke fællesskabet. Siden er samarbejdet taget til i omfang, flere lande er blevet medlemmer,

**Lad os så sige
JA
til at komme
hinanden ved!**

Det konservative
folkeparti

DANMARK i EF

KOMITEEN FOR TILSLUTNING TIL EF

Forrige side:
På Hans Bendix' plakat fra 1972, lavet for Komiteen for Tilslutning til EF, cykler de unge kvinder smilende ind i EF. De bærer Dannebrog med for at vise, at danskerne kan tilslutte sig EF uden at gå på kompromis med det særligt danske. Dansk Plakatmuseum, Den Gamle By. Foto: Thomas Kaare Lindblad.

Holger Danske vogter over Danmark på denne SF-plakat fra 1992. Teksten er nok et af de mest vellykkede slogans fra EF-/EU-afstemningerne og forbinder elegant Holger Danske og SF's formand, Holger K. Nielsen, i kampen mod tiltrædelse af Maastricht-traktaten. Dansk Plakatmuseum, Den Gamle By. Foto: Thomas Kaare Lindblad.

og med traktaten om Den Europæiske Union skiftede EF navn til EU i 1993.

Der har altid været stærke følelser involveret i debatten om medlemskabet af EF og EU. Både for og imod. Det har udmøntet sig i et væld af plakater både ved afstemningen i 1972 og i årene efter.

Stærk symbolik

Gadebilledet var fyldt med plakater op til den danske folkeafstemning om medlemskab af EF den 2. oktober 1972. Debatten havde været længe, og nu var afgørelsens time kommet. Især nejsigernes budskaber dominerede plakaterne med stærke symboler, mens jasi-dens plakater var mere afdæmpede.

EF-modstandernes plakater skrev sig ind i samtidens plakattradition. 1970'ernes venstreorienterede aktivisme, organisering og oprør satte sit tydelige præg på nejsidens billedsprog og plakatproduktion.

Størstedelen af modstanden mod et dansk medlemskab af EF blev samlet hos Folkebevægelsen mod EF. Folkebevægelsen blev stiftet i april 1972 for at skabe et grundlag for et nej til folkeafstemningen på tværs af de politiske partier. De mange lokalafdelinger tog selv initiativ til plakatproduktionen, hvilket resulterede i en bred palet af budskaber, symbolik, stilarter og teknikker. En del borgerlige modstandere gik ikke med i Folkebevægelsen, og Venstresocialisterne holdt sig også udenfor, ligesom Socialdemokrater mod EEC beholdt deres egen organisation. Derudover forsøgte den danske rødstrømpebevægelse at samle kvinder om et nej.

Plakaterne fra Folkebevægelsen mod EF og de andre EF-modstandere ytrede frygt for ringere vilkår for kvinderne, dårligere forhold for arbejderne og for, at Danmark ville blive en marionetdukke i EF's hænder. Flere så hellere et nordisk samarbejde, og derfor var nejsidens plakater bemærkelsesværdigt nationale i deres udtryk.

Hovedparten af jasi-dens plakater fra 1972 blev udgivet af de etablerede politiske partier Venstre, Socialdemokratiet og Det Konservative Folkeparti. Det dominerende på langt de fleste japlakater var skriften, der opfordrede danskerne til at gå med de øvrige europæiske medlemslande ind i EF. Der var – modsat hos nejkampagnen – sparet på billedsproget. Det er kun plakatkunstneren Hans Bendix' Danmark i EF-plakat, der symbolsk og med sit billedsprog skiller sig ud fra de øvrige japlakater.

Det forbeholdne medlemskab

Afstemningen i 1972 endte med et klart flertal på 63,4 procent for medlemskab af EF, som Danmark officielt trådte ind i den 1. januar 1973. Nederlaget fik Folkebevægelsen mod EF til nu at kæmpe for at få Danmark ud af EF.

Det meste af 2022 prydede genoptryk af plakater fra 1972 Den Gamle Bys 1970'er-kvarter til minde om EF-afstemningen. Øverst hænger en plakat fra Det Konservative Folkeparti, og nederst anes Ib Spang Olsens plakat for Folkebevægelsen mod EF.

Ved de direkte valg til Europa-Parlamentet – første gang i 1979 og herefter hvert femte år – og de forskellige folkeafstemninger om traktatændringer har plakater for og imod indtaget deres vante pladser i landets lygtepæle.

Traktaten om Den Europæiske Union, Maastrichttraktaten, er grundlaget for Unionen, som vi kender den i dag. Traktaten blev indgået i 1991, men blev nedstemt af 50,7 procent af den danske befolkning ved en folkeafstemning den 2. juni 1992. Efter det danske nej blev syv af Folketingets partier enige om det nationale kompromis, som blev grundlaget for regeringens forhandlinger med de andre EU-lande. Drøftelserne resulterede i Edinburghaftalen, der indebar fire forbehold for det danske medlemskab af EU: unionsborgerskab, euro, forsvarssamarbejde og overstatsligt samarbejde om retlige og indre anliggender.

Aftalen kom til dansk folkeafstemning den 18. maj 1993, og her stemte 56,7 procent for. Da resultatet blev kendt, kom det til voldsomme uroligheder på Nørrebro i København, hvor demonstranterne kastede med brosten og tændte bål i gaderne, og politiet skød for første gang siden Anden Verdenskrig mod demonstranter.

Siden 1993 har flere af forbeholdene været til fornyet folkeafstemning. Forbeholdet mod unionsborgerskabet har siden 1997 været uden egentligt indhold, men forbeholdet mod euroen blev fastholdt i 2000, ændringen af retsforbeholdet blev i 2015 stemt ned, mens der i 2022 var opbakning i befolkningen til at ophæve forsvarsforbeholdet.

Hver gang har plakaterne været fantasifulde og markante i forsøget på at overtale danskerne til at stemme enten for eller imod mere EU.

Gennem plakaterne får vi et stort kendskab til Danmarks forhold til det europæiske samarbejde og mere konkret EF og EU i årenes løb. Plakaterne udtrykker humor, sarkasme, ironi, frygt, alvor og positive forventninger.

50 years of posters

In 2022 it is 50 years since the Danes voted for membership of the EEC. The Danish Poster Museum in Den Gamle By marked this with a special exhibition that could be seen throughout 2022. Strong feelings have always been involved in the debate about membership of the EEC and the EU. Both for and against. This has resulted in a wealth of posters in the course of time. In 1972 it ended with a majority of 63.4 per cent for membership of the EEC, which Denmark officially joined on 1st January 1973. The defeat now led to a campaign from The People's Movement Against the EEC to get Denmark out.

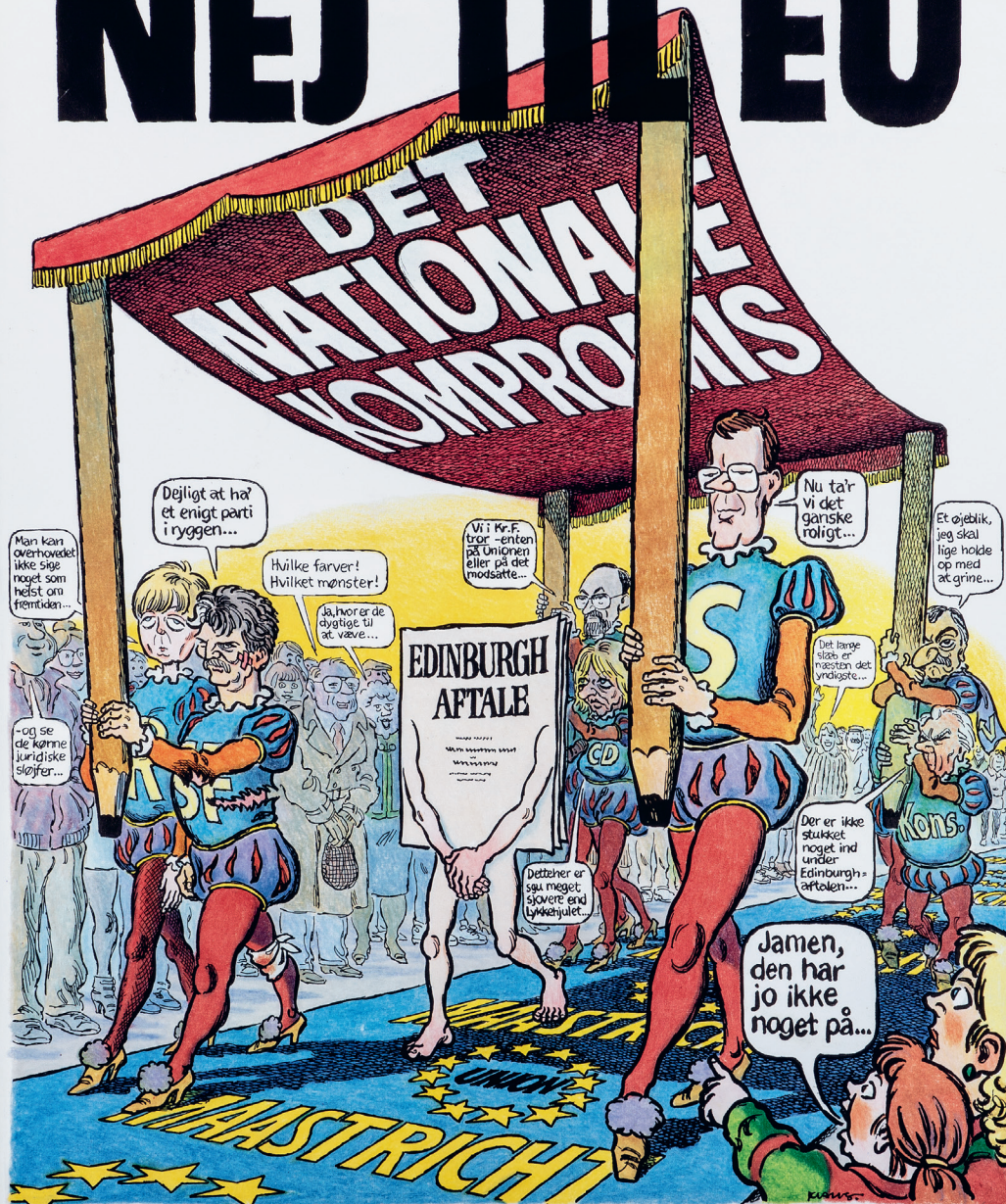
In the direct elections to the European Parliament – for the first time in 1979 – and referenda on changes in the Treaty, posters for and against have taken up their usual spaces on the country's lamp posts. Each time the posters have tried to persuade the Danes to vote either for or against 'more EU'. Through the posters we get to know about Denmark's relationship with the EEC and the EU over the years. The posters express humour, sarcasm, irony, fear, seriousness as well as positive expectations.

Trods forhandlingerne og de fire forbehold opfordrede Enhedslisten til nej til Edinburghtraktaten i 1993. Plakaten af Klaus Albrectsen parafraserer her på humoristisk vis H.C. Andersens "Kejserens nye klæder". Dansk Plakatumuseum, Den Gamle By. Foto: Thomas Kaare Lindblad.

På Rødstrømpebevægelsens plakat fra 1972 står pædago-gen og arbejderren side om side med seriøs mine og et ønske om at forblive fri for EF. Flere frygtede, at et dansk medlemskab betød forringelse af ligestilling i både familie og på job. Dansk Plakatumuseum, Den Gamle By. Foto: Thomas Kaare Lindblad.

NEJ TIL EU

ENHEDSLISTEN X Ø